

Finansira
Evropska unija

#ReLOaD

Najbolje prakse jedinica lokalne samouprave u okviru projekta ReLOaD2

#ReLOaD

Najbolje prakse jedinica lokalne samouprave u okviru projekta ReLOaD2

Izveštaj o obavljenom istraživanju iz oblasti: Transparentno finansiranje organizacija civilnog društva iz budžeta jedinica lokalne samouprave i Uključivanje građana/ki i organizacija civilnog društva u proces donošenja odluka na lokalnom nivou

Izdavači:

Savez općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine

Adresa: Musala 5, 7100 Sarajevo

Savez opština i gradova Republike Srpske

Adresa: Potporučnika Smajića 18, 76300 Bijeljina

Godina izdanja: 2024.

Štampanje ovog materijala realizovano je u sklopu projekta Regionalni program lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu 2 (ReLOaD2), koji finansira Evropska unija, a implementira Razvojni program Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini. Mišljenja izražena u ovom materijalu su mišljenja autora i kao takva ne odražavaju službene stavove Evropske unije niti Razvojnog programa Ujedinjenih nacija.

SAZDAJ

Spisak skraćenica	8
Lista grafikona i tabela	9
1. Osnovne informacije o ReLOaD2 projektu	10
2. Osnovne informacije o radu entitetskih saveza opština/općina i gradova u okviru ReLOaD2 projekta	11
3. Sažetak	12
4. Uvod i metodologija	13
4.1 Uvod	13
4.2 Pristup odabiru najboljih praksi jedinica lokalne samouprave	13
4.3 Cilj i opseg aktivnosti	14
4.4 Metodologija rada	15
5. Rezultati u oblasti Transparentno finansiranje OCD iz budžeta JLS... ..	19
5.1 Izdvajanje sredstava za OCD	19
5.2 Definisane prioritete oblasti javnog poziva	20
5.3 Sprovođenje javnog poziva.....	21
5.4 Izveštavanje i monitoring nad odobrenim projektima OCD	23
5.5 Ostvareni napredak u procedurama kroz saradnju sa ReLOaD2	24
5.6 Primjeri dobre prakse u JLS	25
5.7 Zaključak i preporuke	27
6. Rezultati u oblasti Uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou	29
6.1 Javnost rada i informisanje o radu organa JLS	29
6.2 Uključivanje građana/-ki i OCD u rad skupštine/vijeća i savjetodavnih tijela (grado)načelnika opština/općina	31
6.3 Postojanje procedura i praksi za uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka	33
6.4 Primjeri dobre prakse saradnje i komunikacije s građanima/-kama.....	34
6.5 Primjeri dobre prakse u JLS	35
6.6 Zaključak i preporuke	37
7. Prilozi	39
7.1 Upitnik koji je korišten za izradu analize za oblast „Transparentno finansiranje OCD iz budžeta JLS“	39
7.2 Upitnik koji je korišten za izradu analize za oblast „Uključivanje građana/-ki i OCD u procesu donošenja odluka na lokalnom nivou“.....	42

Spisak skraćenica

BiH	Bosna i Hercegovina
JLS	jedinica lokalne samouprave
JP	javni poziv
KM	konvertibilna marka
LOD	Projekat jačanja lokalne demokratije
MZ	mjesna zajednica
OCD	organizacije civilnog društva
PCM	upravljanje projektnim ciklusom
ReLOaD	Regionalni program lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu
SOGFBiH	Savez općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine
SOGRS	Savez opština i gradova Republike Srpske
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija

Spisak grafikona i tabela

Grafikon 1 – Metodologija sprovedenih analiza.....	15
Grafikon 2 – Struktura upitnika po segmentima transparentnog finansiranja OCD	17
Grafikon 3 – Struktura upitnika po segmentima uključivanja građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou	18
Grafikon 4 – Analiza finansiranja projekata po javnom pozivu i LOD metodologiji	20
Grafikon 5 – Komunikacija JLS sa OCD prilikom definisanja prioriternih oblasti	21
Grafikon 6 – Komunikacija JLS sa OCD s ciljem jačanja kapaciteta	21
Grafikon 7 – Budžetski pragovi i trajanje projekta	22
Grafikon 8 – Rezultati javnog poziva i mogućnost prigovora	23
Grafikon 9 – Narativno i finansijsko izvještavanje	24
Grafikon 10 – Područja u kojima je evidentiran napredak partnerskih JLS	25
Grafikon 11 – Uključivanje građana/-ki i predstavnika/-ca OCD u savjetodavna tijela JLS.....	32
Grafikon 12 – Organizovanje javnih rasprava u mjesnim zajednicama	33
Grafikon 13 – Mjerenje zadovoljstva građana/-ki i organizacija ciljanih javnih rasprava	34
 Tabela 1. Mediji koje JLS koriste u komunikaciji sa građanima/-kama.....	 30
Tabela 2. Dostupnost ključnih dokumenata na internet stranici JLS	31

1 Osnovne informacije o ReLOaD2 projektu

Regionalni program lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu 2 (ReLOaD2) nastavak je inicijativa podržanih od Evropske unije – Projekat jačanja lokalne demokratije (LOD, 2009–2016) i naknadno proširenog Regionalnog programa lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu (ReLOaD, 2017–2020). Kao i prethodne, i ovaj projekat finansira Evropska unija (EU), a sprovodi Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u šest zemalja regiona, i to: Albaniji, Bosni i Hercegovini (BiH), Republici Sjevernoj Makedoniji, Crnoj Gori, Kosovu¹ i Srbiji.

Cilj projekta je jačanje participativne demokratije i EU integracija na Zapadnom Balkanu kroz osnaživanje civilnog društva i podsticanje mladih na aktivno učešće u donošenju odluka, kao i poboljšanje pravnog i finansijskog okvira koji podržava civilno društvo. Ovaj cilj se ostvaruje jačanjem saradnje između lokalnih vlasti i civilnog društva na Zapadnom Balkanu, primjenom uspješnog modela transparentnog finansiranja projekata OCD-a (LOD metodologija) iz budžeta jedinica lokalnih samouprava, s fokusom na povećanje građanskog i omladinskog učešća u donošenju odluka i unapređenju lokalnih usluga.

Ukupna vrijednost ReLOaD2 projekta u BiH je 3.69 miliona evra. ReLOaD2 sarađuje sa 13 JLS²: gradovima Bihać, Goražde, Gradiška, Istočno Sarajevo, Prijedor i Mostar i opštinama/općinama Centar Sarajevo, Gacko, Novo Sarajevo, Prozor-Rama, Rudo, Ugljevik i Vitez.

U okviru LOD projekta razvijena je i LOD metodologija koja se zasniva na transparentnom finansiranju projekata OCD-a putem konkurentskog poziva za podnošenje projektnih prijedloga, usklađenog sa definisanim razvojnim prioritetima lokalnih samouprava. Kako bi uspješno implementirale ovu metodologiju, partnerskim lokalnim samoupravama pružene su kontinuirane obuke, tehnička pomoć i finansijska podrška u okviru LOD, ReLOaD i ReLOaD2 programa za finansiranje projekata OCD-a.

Zahvaljujući ovom procesu, više od 70 jedinica lokalnih samouprava u BiH do sada je usvojilo LOD metodologiju ili je prilagodilo svojim lokalnim potrebama, pri čemu su sačuvali njen osnovni cilj i svrhu, odnosno usvojili principe transparentnog i projektno zasnovanog finansiranja OCD. Posebno je važno napomenuti da su JLS koje ranije nisu učestvovala u projektima LOD, ReLOaD i ReLOaD2 prepoznale LOD metodologiju kao transparentan i sistematizovan način dodjele sredstava za projekte OCD-a. Ove JLS³ su usvojile i implementirale metodologiju uz tehničku podršku entitetskih saveza opština/općina i gradova.

Entitetski savezi, kao projektni partneri u radu sa JLS, organizovali su obuke za skupštine opština / općinska vijeća. Obuke su se fokusirale na bolje razumijevanje djelovanja OCD u zajednici, njihovo uključivanje u procese donošenja odluka na lokalnom nivou, kao i na stvaranje podsticajnog pravnog i finansijskog okruženja za bolji rad OCD.

1 Za Evropsku uniju, ovo imenovanje ne dovodi u pitanje stav o statusu i u skladu je sa UNSCR 1244/1999 i Mišljenjem ICJ-a o proglašenju nezavisnosti Kosova. Za UNDP sve reference na Kosovo shvatiće se u kontekstu UN Rezolucije 1244/1999.

2 Gradovi Bihać, Gradiška i Prijedor, te opštine/općine Centar Sarajevo, Novo Sarajevo, Rudo i Vitez učestvovala su u prethodnim fazama LOD/ReLOaD projekta i time od ranije počele aktivnosti na uvođenju transparentnog finansiranja OCD i primjene LOD metodologije.

3 Grad Goražde usvojio LOD metodologiju i prije formalnog učešća u ReLOaD2 projektu.

2 Osnovne informacije o radu entitetskih saveza opština/općina i gradova u okviru ReLOaD2 projekta

Savez opština i gradova Republike Srpske (SOGRS), kao i Savez općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine (SOGFBiH), dugogodišnji su partneri UNDP-a u implementaciji projekata LOD, ReLOaD i ReLOaD2⁴. Ove inicijative predstavljaju značajan korak u razvoju lokalnih samouprava u cilju stvaranja podsticajnog okruženja za rad civilnog društva.

Ovakav pristup omogućio je savezima da poboljšaju saradnju s članicama, s ciljem unapređenja procesa raspodjele sredstava za civilno društvo, te da ojačaju svoje kapacitete u pružanju usluga opštinama/općinama i gradovima.

U okviru programa ReLOaD2, aktivnosti saveza su bile usmjerene na sljedeće ciljeve:

- unapređenje kapaciteta odbornika/vijećnika partnerskih JLS za razumijevanje i primjenu LOD metodologije, te poboljšanje saradnje sa OCD. Održane su obuke za odbornike/vijećnike na teme: „Transparentno finansiranje OCD iz budžeta JLS“ i „Uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou“;
- unapređenje kapaciteta organizacija civilnog društva u partnerskim JLS kroz edukacije o upravljanju projektnim ciklusom i organizaciju mentorskih sesija u vezi sa apliciranjem na javne pozive;
- promocija LOD metodologije i pružanje podrške za njeno usvajanje u opštinama/općinama koje su aplicirale za učešće u ReLOaD2 projektu, ali nisu odabrane kao partnerske JLS.

Savezi su takođe intenzivno sarađivali i organizovali informativne sesije za JLS koje nisu bile uključene u projekat, ali su pokazale interes i opredijeljene za primjenu transparentnih metoda dodjele sredstava za OCD.

U okviru ovih aktivnosti savezi su za partnerske JLS sproveli obuke o temi: „LOD metodologija – primjena u praksi“, koje su bile namijenjene službenicima/-ama zaduženim za primjenu LOD metodologije.

Analiza i odabir najboljih praksi partnerskih JLS u područjima „Transparentno finansiranje OCD iz budžeta JLS“ i „Uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou“ predstavlja aktivnost koju savezi sprovode u okviru ReLOaD2 projekta.

⁴ Projekat Jačanje lokalne demokratije (LOD) je implementirao Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP), a finansirala Delegacija Evropska Unije u Bosni i Hercegovini. Prva faza LOD projekta implementirana je od 2008. do 2010. godine, obuhvatajući 14 JLS. Od 2010. do 2012. godine u BiH je sproveden LOD II projekat u saradnji s 15 partnerskih JLS. LOD III projekat realizovan je u periodu 2012–2014. sa 11 partnerskih JLS, dok je LOD IV sproveden od 2014. do 2016. godine u saradnji sa 12 JLS. U 2017. godini započela je implementacija ReLOaD1 projekta u šest zemalja Zapadnog Balkana. Ovaj projekt je implementirao UNDP, a finansirala Evropska unija. Trajao je do 2020. godine, pri čemu je u BiH projekat sproveden s 21 partnerskom JLS. ReLOaD2 takođe je implementiran u šest zemalja Zapadnog Balkana, traje od 2021. do 2024. godine, a u BiH u projekat je uključeno 13 jedinica lokalne samouprave.

3 Sažetak

Analiza transparentnog finansiranja organizacija civilnog društva iz budžeta jedinica lokalne samouprave u 2023. godini pokazuje ključne izazove, dobre prakse i preporuke za unapređenje u ovoj oblasti. Istraživanje je sprovedeno na osnovu odgovora i verifikacijskih dokumenata iz partnerskih JLS, pri čemu se ističu Centar Sarajevo, Goražde i Rudo⁵ kao primjeri dobre prakse. Uprkos evidentnom napretku, razlike u finansiranju projekata po javnom pozivu između JLS su značajne, a korištenje LOD metodologije varira. Rezultati su pokazali da je informisanost odbornika/vijećnika o uspješnosti realizacije javnih poziva nezadovoljavajuća. Mogućnost ulaganja prigovora na odluku JLS o odabiru najuspješnijih projekata, kao ključni element transparentnosti, zastupljen je kod nekolicine JLS. Rezultati sprovedenog istraživanja su pokazali kako i pisanje izvještaja nakon sprovedenih monitoring posjeta predstavlja jedan od izazova za JLS, kao i izvještavanje OCD o realizaciji odobrenog projekta. Preporuke za unapređenje uključuju poboljšanje direktne dodjele sredstava OCD, postepeno preusmjeravanje finansiranja boračkih organizacija prema javnim pozivima, kao i unapređenje komunikacije između JLS i OCD. Uvođenje redovne komunikacije sa OCD i izvještavanja prema odbornicima/vijećnicima o uspješnosti sprovedenih javnih poziva takođe su od ključne važnosti. Sistematsko sprovođenje monitoringa, koje trenutno sprovodi samo polovina partnerskih JLS, predstavlja dodatni prostor za poboljšanje.

Analiza uključivanja građana/-ki i organizacija civilnog društva u proces donošenja odluka na lokalnom nivou takođe ukazuje na izazove i daje preporuke za unapređenje ove oblasti u JLS. U ovom segmentu po primjeni pozitivnih praksi istakle su se sljedeće JLS: Centar Sarajevo, Gradiška i Novo Sarajevo⁶. Jedan od izazova s kojima se susreću JLS je nepostojanje komunikacijskih kanala prilagođenih licima s invaliditetom. Transparentan sistem dostavljanja povratnih informacija nakon javnih rasprava je nezadovoljavajući. Takođe, ograničeno je praćenje zadovoljstva građana/-ki javnim uslugama, što otežava procjenu uticaja realizovanih opštinskih/općinskih odluka ili politika.

Preporuke se odnose na potrebu za uspostavljanjem šireg spektra komunikacijskih kanala, uključujući one prilagođene licima s poteškoćama, kao i jačanje mehanizama povratnih informacija kako bi građani/-ke dobili uvid u implementaciju svojih prijedloga. Takođe, JLS bi trebalo da unaprijede dostupnost ključnih dokumenata i uvedu redovne konsultacije u mjesnim zajednicama (MZ) kako bi proces donošenja odluka postao inkluzivniji. Jačanje transparentnosti kroz objavljivanje informacija o radu radnih tijela i uključivanje OCD u ove procese takođe je važno za unapređenje participativnosti na lokalnom nivou.

⁵ Redoslijed JLS je naveden po abecednom redu.

⁶ Redoslijed JLS je naveden po abecednom redu.

4 Uvod i metodologija

4.1 Uvod

Izveštaj obuhvata pregled primjera najboljih praksi partnerskih jedinica lokalne samouprave koje su učestvovala u ReLOaD2 projektu, kao i detaljan prikaz svih radnji i koraka koji su prethodili izboru tih praksi. Primjeri su identifikovani kroz jedinstveni krug ocjenjivanja, koji su sprovedli entitetski savezi opština/općina i gradova u saradnji s ReLOaD2 projektom. Proces je uključivao nekoliko faza, počev od utvrđivanja kriterijuma za ocjenjivanje, izrade i usaglašavanja anketnog upitnika, prikupljanje podataka i izvora verifikacije od JLS, te ocjenjivanja pristiglih odgovora. U svim fazama ovog procesa bili su angažovani i konsultanti/-ce, koji su pružali stručnu podršku kako bi se osigurao objektivna i transparentan izbor najboljih praksi.

4.2 Pristup odabiru najboljih praksi jedinica lokalne samouprave

Prakse jedinica lokalne samouprave su analizirane u okviru dvije oblasti djelovanja ReLOaD2 projekta:

- Transparentno finansiranje organizacija civilnog društva iz budžeta JLS i
- Uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou.

Transparentno finansiranje OCD, zasnovano na konkurentskom projektnom pristupu, temelji se na prioritetima iz strateških dokumenta, odnosno na principu da sredstva budu dodijeljena projektima koji ostvaruju korist za lokalnu zajednicu.

U praksi je dugo postojao trend direktne dodjele sredstava bez javnog poziva, pri čemu su grantovi iz budžeta JLS bili dodijeljeni svim organizacijama civilnog društva koje su djelovale na području jedinice lokalne samouprave. Praksa je bila da su pojedine opštine/općine objavljivale javne pozive, te da su novac dodjeljivale linearno, odnosno svim OCD koje su se prijavile na javni poziv. Ovakvi pristupi i dalje postoje u nekim JLS prilikom dodjele sredstava, bez jasno definisanih kriterijuma za raspodjelu budžetskog novca i adekvatnog nadzora nad utroškom tih sredstava. Ključni nedostaci ove prakse su nejasni efekti dodijeljene podrške, budući da su organizacije novac usmjeravale na tekuće administrativne troškove, a ne na

podršku korisnicima/-ama čije interese zastupaju. Osim toga, sredstva dodijeljena na ovaj način bila su nedovoljna za realizaciju aktivnosti usmjerenih na rješavanje problema.

Transparentnim i konkurentskim pristupom, JLS dodjeljuje sredstva iz budžeta najbolje rangiranim projektima, u skladu s unaprijed utvrđenim kriterijumima i prioritetima koji su definisani razvojnim politikama grada ili opštine/općine. Sredstva se dodjeljuju za konkretne aktivnosti koje osiguravaju mjerljivu korist za građane/-ke i lokalnu zajednicu. Prijedlozi projekata koji nisu usklađeni s prioritetima i ne nude efektivne metodologije te mjerljive rezultate, ne mogu dobiti podršku. Ovim pristupom se omogućava da se efektivnim projektima dodijele veća sredstva, čime se ostvaruje veća korist za zajednicu. Time se potiče razvoj projekata koji direktno odgovaraju potrebama lokalnog stanovništva i unapređuju kvalitet života u zajednici.

Uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou omogućava donošenje odluka koje su prilagođene potrebama stanovništva JLS, a istovremeno doprinosi i razvoju lokalne zajednice.

Učešće građana/-ki i OCD obuhvata niz procesa kojima se pojedincima ili organizacijama daje mogućnost da utiču na kvalitet odluka koje donose javne institucije, kao i da daju doprinos razvojnim procesima u zajednici kojima ove institucije upravljaju.

4.3 Cilj i opseg aktivnosti

Cilj odabira najboljih praksi u dvije predmetne oblasti je da budu prepoznate i promovisane, da se na taj način podstaknu i druge JLS da primijene ove prakse, te da unaprijede transparentnost i efikasnost svog rada.

U oblasti transparentno finansiranje OCD iz budžeta JLS posmatrana je 2023. godina, dok je u dijelu koji se odnosi na uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou posmatrano i ocijenjeno činjenično stanje, sa fokusom na trenutno dostupne i raspoložive mehanizme.

Analiza je obuhvatila svih 13 partnerskih JLS koje učestvuju u ReLOaD2 projektu. Istraživanje je obradilo finansiranje projekata organizacija civilnog društva u ovim opštinama/općinama u različitim oblastima, izuzev OCD koje se bave humanitarnim i dobrotvornim radom, vjerske zajednice, te dobrovoljna vatrogasna društava i udruženja penzionera.

4.4 Metodologija rada

Metodološki pristup za odabir najboljih praksi obuhvatao je sljedeće faze: utvrđivanje kriterijuma za ocjenjivanje, definisanje pitanja i sistema bodovanja, izrada anketnog upitnika, popunjavanje upitnika dostupnim podacima od strane konsultanta/-ice, slanje upitnika kontakt osobama u JLS, pregledanje dostavljenih odgovora i izvora verifikacije, slanje zahtjeva za dodatna pojašnjenja i izvore verifikacije kako bi se odgovori potvrdili i adekvatno bodovali, te finalizacija bodovanja i odabir najboljih praksi.

Anketni upitnici, koje su konsultanti/-ce djelimično popunili koristeći dostupne podatke (na osnovu drugih projektnih aktivnosti, internet stranica JLS i slično), poslani su kontakt osobama u partnerskim JLS s ciljem pribavljanja dodatnih informacija i pojašnjenja. Uz unesene odgovore u upitnike od partnera se očekivalo dostavljanje relevantne prateće dokumentacije kao izvora verifikacije, kojom je potvrđeno postojanje navedenih praksi (akti JLS, linkove na internet stranici i sl.).

Odgovore je verifikovala komisija, koju su činili po jedan predstavnik/-ca entitetskih saveza opština/općina i gradova, predstavnik/-ca UNDP-a i konsultant/-ica. Rang-lista najboljih praksi sastavljena je isključivo na bazi odgovora za koje su postojali izvori verifikacije. Tačnost ovih odgovora provjerena je neposrednim uvidom u sadržaj internet stranica JLS ili dokumenta/akta koji je dostavljen uz upitnik.

Nakon prvog kruga ocjenjivanja, kako bi bilo osigurano objektivno bodovanje i transparentan odabir najboljih praksi u JLS, opštine/općine su dobile dodatne rokove za dostavljanje potrebnih pojašnjenja i izvora verifikacije.

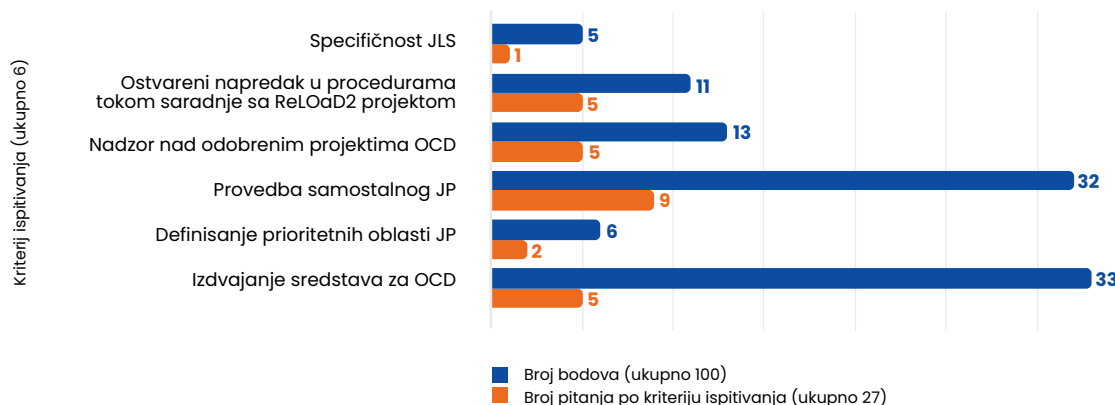
U oblasti **Transparentnog finansiranja OCD iz budžeta JLS**, uzeto je u obzir šest kriterijuma, kroz 27 pitanja i 64 ponuđena odgovora, odnosno opcije uz mogućnost da se daju i drugi odgovori koji nisu navedeni u upitniku.

Kriterijumi za ocjenjivanje bili su:

- 1. Izdvajanje sredstava za OCD** – u skladu sa postavljenim kriterijumima verifikovan je iznos i procenat godišnjeg budžeta JLS namijenjen za finansiranje OCD u 2023. godini, uz analizu stepena transparentnosti u dodjeli tih sredstava primjenom LOD metodologije.
- 2. Definisane prioritete oblasti javnog poziva** – pitanja u ovom segmentu su bila fokusirana na organizaciju konsultacija ili javnih rasprava sa OCD kako bi se osigurao participativan pristup u utvrđivanju prioriteta oblasti u sklopu kojih će biti finansirani projekti, a prije raspisivanja javnog poziva.
- 3. Sprovođenje samostalnog javnog poziva** – pitanja su se odnosila na transparentnost, organizaciju i objavu samog poziva. Takođe, bila su fokusirana i na komunikaciju sa OCD s ciljem njihovog upoznavanja s detaljima javnog poziva i osposobljavanja za pripremu projekata. Pitanja su obuhvatila i trajanje javnog poziva, minimalne i maksimalne pragove finansiranja projekata, kao i ulogu predstavnika/-ca ReLOaD2 projekta u evaluaciji samostalnih javnih poziva.
- 4. Nadzor nad odobrenim projektima OCD** – u ovom segmentu su prikupljane i vrednovane informacije o načinu isplate finansijskih sredstava organizacijama (jednokratno ili u tranšama). Takođe, ispitivano je postojanje razrađenih obrazaca u JLS za finansijsko i narativno izvještavanje OCD, kao i praćenje realizacije odobrenih projekata (monitoring projekata) i analize uspješnosti javnog poziva.
- 5. Ostvareni napredak u procedurama tokom saradnje sa ReLOaD2 projektom** – pitanja su bila usmjerena na različite aspekte postignutog napretka u JLS u vezi sa njihovim učešćem u ReLOaD2 projektu. Pitanja su uključivala procentualno povećanje sredstava koja su dodjeljivana posredstvom konkurentskog projektnog pristupa, usklađivanje trenutnog normativnog okvira sa principima LOD metodologije, kao i direktnu dodjelu sredstava.
- 6. Specifičnosti JLS** – posebne mjere koje su JLS implementirale u praksi obuhvataju povećanje budžetskih sredstava namijenjenih OCD (minimalno 0,5%) u odnosu na prošlu godinu, kao i povećanja udjela sredstava za boračke i sportske organizacije dodijeljenih u skladu sa LOD metodologijom (minimalno 0,5%) u odnosu na prošlu godinu. Ovaj kriterijum tretirao je i obavezu izvještavanja odbornika/vijećnika o aktivnostima i rezultatima finansiranih projekata OCD-a.

Najveći broj pitanja, ukupno devet, odnosio se na kriterijum samostalnog sprovođenja javnog poziva, uz maksimalni mogući broj bodova od 32. Kriterijum izdvajanja sredstava za OCD obuhvatio je pet pitanja, s mogućnošću osvajanja maksimalno 33 boda. Dio upitnika koji se bavio nadzorom nad odobrenim projektima sadržavao je pet pitanja s maksimalnih 13 bodova, dok je kriterijum koji se odnosio na napredak u procedurama saradnje s ReLOaD2 projektom imao pet pitanja s maksimalnih 11 bodova. Kriterijum definisanja prioriteta oblasti javnog poziva bio je pokriven s dva pitanja, s maksimalno šest bodova, dok je jedno pitanje, s maksimalno pet bodova, tretiralo specifičnosti svake partnerske JLS.

Transparentno finansiranje OCD – struktura upitnika

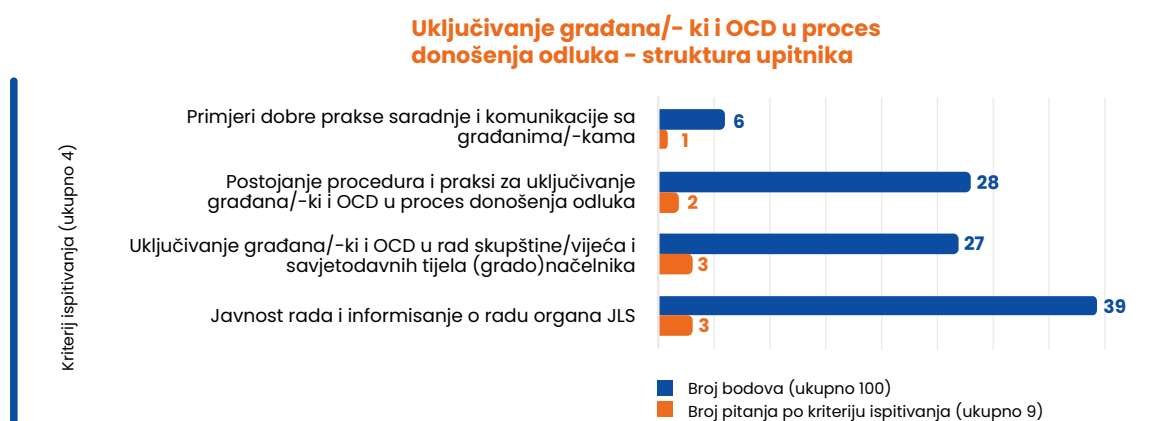
Grafikon 2 – Struktura upitnika po segmentima transparentnog finansiranja OCD

U oblasti **Uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou**, uzeta su u obzir četiri kriterijuma, kroz devet pitanja i 40 ponuđenih odgovora, odnosno opcija, uz mogućnost da se daju i drugi odgovori koji nisu navedeni u upitniku.

Kriterijumi za ocjenjivanje bili su:

- 1. Javnost rada i informisanje o radu organa JLS** – ispitivanje se sprovodilo kroz postavljena pitanja, i to: koji su kanali komunikacije sa građanima/-kama i OCD, odnosno koje medije koriste organi JLS za komunikaciju sa građanima/-kama, dostupnost strateških dokumenta i drugih važnih sadržaja na internet stranici, kao i mogućnost građana/-ki da dobiju informaciju na jednostavan način u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama.
- 2. Uključivanje građana/-ki i OCD u rad skupštine/vijeća i savjetodavnih tijela (grado)načelnika opština/općina** – u okviru ovog kriterijuma ispitivano je da li skupština opštine / općinska vijeća ima uspostavljenu direktnu komunikaciju sa građanima/-kama, na koji način je obezbijeđeno uključivanje predstavnika/-ca OCD u stalna i povremena radna tijela skupštine/vijeća, te da li savjetodavna tijela (grado)načelnika uključuju predstavnike/-ce OCD i drugih društvenih grupa.
- 3. Postojanje procedura i praksi za uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka** – kriterijum je bio fokusiran na mogućnost građana/-ki i OCD da učestvuju u konsultacijama tokom donošenja odluka na lokalnom nivou kroz organizovanje javne rasprave u mjesnim zajednicama, tematske i onlajn konsultacije, prilagođavanje javnih rasprava ranjivim grupama, te na efekte učešća građana/-ki i OCD u javnim raspravama na proces donošenja odluka na lokalnom nivou, kao i mogućnost građana/-ki da daju sugestije, pritužbe i pohvale na rad JLS.
- 4. Primjeri dobre prakse saradnje i komunikacije sa građanima/-kama** – JLS su imale mogućnost da navedu primjere dobrih praksi koje su uspostavile i primjenjuju, a kojima dokazuju uspješnu komunikaciju sa građanima/-kama i koje su doprinijele povećanju njihovog učešća u donošenju odluka na nivou JLS.

Kriterijum javnosti rada i informisanje o radu organa JLS obuhvatio je tri pitanja, s mogućnošću osvajanja maksimalno 39 bodova. Dio upitnika koji se bavio postojanjem procedura i praksi za uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka sadržavao je dva pitanja s maksimalno 28 bodova, dok je kriterijum koji se odnosio na uključivanje građana/-ki i OCD u rad skupštine/vijeća i savjetodavnih tijela (grado)načelnika opština/općina imao tri pitanja s maksimalno 27 bodova. Jedno pitanje, s maksimalno šest bodova, tretiralo je primjere dobre prakse saradnje i komunikacije sa građanima/kama.

Grafikon 3 – Struktura upitnika po segmentima uključivanja građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou

5 Rezultati u oblasti Transparentno finansiranje OCD iz budžeta JLS

U oblasti Transparentno finansiranje OCD iz budžeta JLS vrednovan je napredak partnerskih opština/općina u 2023. godini. Rezultati su proistekli iz odgovora na postavljena pitanja iz upitnika, koji su bili potkrijepljeni verifikacijskim dokumentima.

Prema ostvarenim rezultatima posebno se ističu sljedeće tri JLS (navedene abecednim redom):

- a. Centar Sarajevo,
- b. Goražde i
- c. Rudo.

Pored navedenih JLS, kod kojih su u procesu odabira prepoznate i verifikovane dobre prakse u oblasti transparentnog finansiranja OCD iz budžeta JLS, u ovoj publikaciji biće predstavljene i dobre prakse za još tri partnerske opštine/općine, a sve u cilju da se i druge jedinice lokalne samouprave podstaknu na preuzimanje i primjenu identifikovanih dobrih praksi. Redoslijed predavljanja JLS zasnovan je na abecednom redu:

- a. Gacko,
- b. Novo Sarajevo i
- c. Vitez.

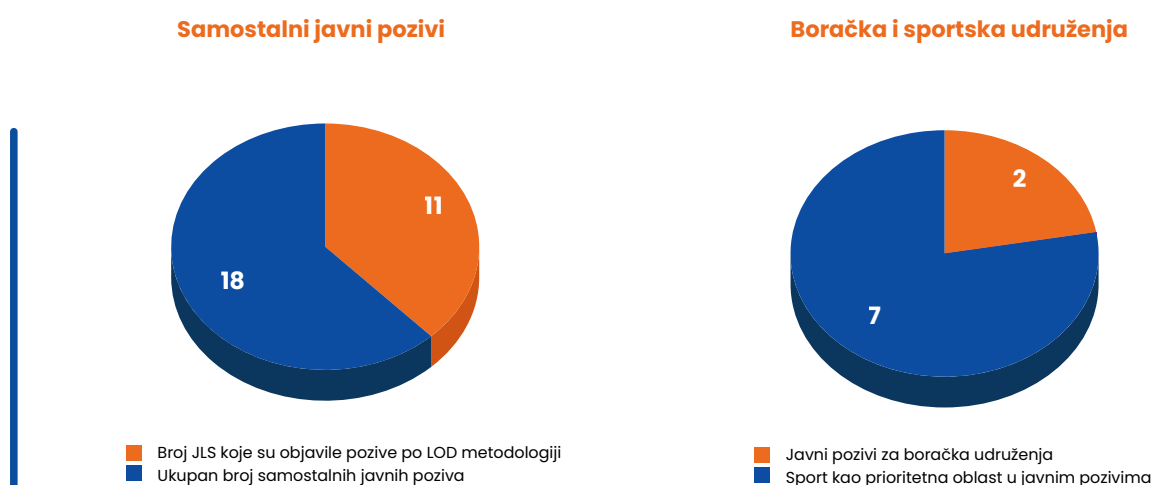
5.1 Izdvajanje sredstava za OCD

U ovom dijelu analizirana su izdvajanja sredstava iz partnerskih JLS za organizacije civilnog društva. Posebno su razmatrana pitanja koja se odnose na visinu sredstava namijenjenih za OCD, kao i ukupna sredstva kojima su finansirani projekti organizacija na osnovu javnog poziva.

U 2023. godini ukupna izdvajanja za organizacije civilnog društva u 13 partnerskih jedinica lokalne samouprave iznosila su 2% u odnosu na ukupne budžete JLS ili 9.303.118 KM. Od tog iznosa 16% novca, što je 1.518.850,99 KM, organizacijama je dodijeljeno posredstvom javnog

poziva. Potrebno je naglasiti činjenicu da je 11⁷ JLS u toku 2023. godine objavilo 18 samostalnih poziva. Neke od partnerskih JLS imale su po dva samostalna javna poziva. Procenat sredstava koja su posredstvom javnog poziva i primjenom LOD metodologije dodjeljivana OCD varira i zavisno od JLS kreće se od 2% do 38% od ukupnog budžeta za OCD.

Na osnovu sprovedene analize utvrđeno je kako od broja prijavljenih OCD na javni poziv, bude finansirano 54,5% organizacija, odnosno njihovih projekta. U posmatranoj godini od 11 JLS, koje su realizovale samostalne javne pozive, samo dvije su finansirale projekte boračkih organizacija po LOD metodologiji, dok je sport, kao prioritetna oblast bio tretiran kod sedam JLS u sklopu samostalnih javnih poziva po LOD metodologiji.

Grafikon 4 – Analiza finansiranja projekata po javnom pozivu i LOD metodologiji

5.2 Definisane prioritne oblasti javnog poziva

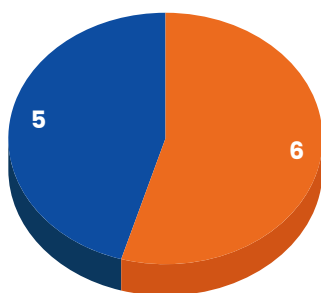
Ovaj segment pokazuje da li JLS održavaju konsultacije (javne rasprave) sa OCD prilikom definisanja prioritnih oblasti javnog poziva. Šest JLS od 11⁸ ispitanih je odgovorilo potvrdno. Primijećeno je da su kod JLS često prisutni i drugačiji načini komunikacije, kao što su: komunikacija putem interneta, mejl korespondencija i Fejsbuk stranice lokalnih OCD⁹, te komunikacija službenika/ca i resorne službe sa OCD. Ovakav vid komunikacije primjenjuje pet JLS, dok preostalih šest ne primjenjuje.

7 Opština/Općina Prozor-Rama nije objavila javni poziv, a na poziv Opštine Ugljevik nije bilo prijave, zbog čega je bio poništen.

8 Podaci za opštine/općine Prozor-Rama i Ugljevik nisu bili dostupni, jer nisu realizovali javne pozive.

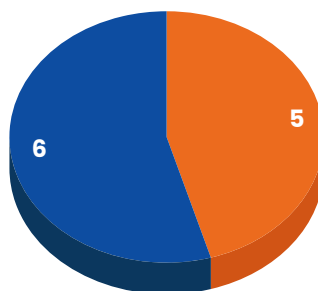
9 JLS obično posjeduju mejl-listu i spisak Fejsbuk naloga lokalnih OCD, što im olakšava komunikaciju.

Javne rasprave/konsultacije

Broj JLS koje organizuju konsultacije
Broj JLS koje ne organizuju konsultacije

Ostali kanali komunikacije

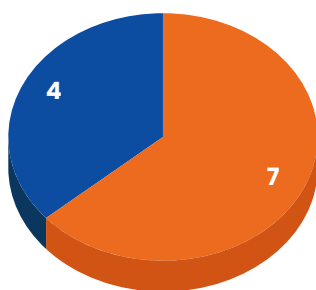
Broj JLS koje koriste ostale kanale komunikacije
Broj JLS koje ne koriste ostale kanale komunikacije

Grafikon 5 – Komunikacija JLS sa OCD prilikom definisanja prioritetnih oblasti

5.3 Sprovođenje javnog poziva

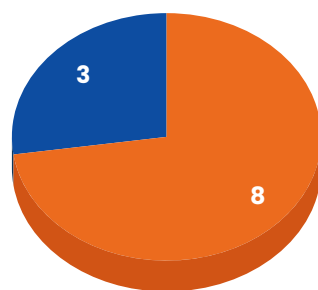
U toku trajanja javnog poziva za finansiranje projekata OCD, od 11 ispitanih JLS¹⁰, njih sedam organizuje aktivnost „Otvoreni dan“. Analiza je pokazala da osam JLS u toku trajanja javnog poziva realizuje treninge za OCD u oblasti upravljanja projektnim ciklusom, s ciljem unapređenja njihovih kapaciteta za pripremu uspješnih projektnih prijedloga.

Otvoreni dan

Broj JLS koje organizuju "Otvoreni dan"
Broj JLS koje ne organizuju "Otvoreni dan"

PCM obuka

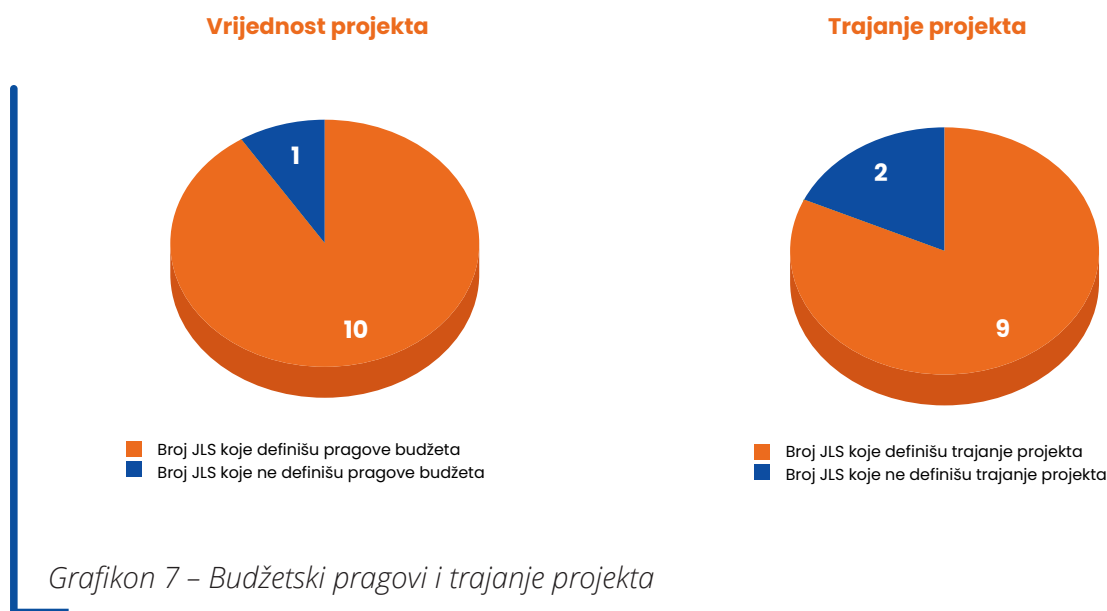

Broj JLS koje organizuju PCM obuku
Broj JLS koje ne organizuju PCM obuku

Grafikon 6 – Komunikacija JLS sa OCD s ciljem jačanja kapaciteta

¹⁰ Podaci za opštine/općine Prozor-Rama i Ugljevik nisu bili dostupni, jer nisu realizovali javne pozive.

Prilikom objave javnog poziva JLS utvrđuju cijeli niz odredaba i pravila¹¹ čiji je cilj pružiti sveobuhvatnu podršku OCD u pripremi projekata. Od 11 ispitanih JLS, deset je potvrdilo da u javnom pozivu definišu minimalnu i maksimalnu vrijednost pojedinačnog projekta¹², dok devet određuju i minimalni i maksimalni period implementacije projekta.¹³

U 11 partnerskih JLS¹⁴, koje su tokom 2023. godine objavile samostalne javne pozive za finansiranje projekata organizacija civilnog društva, osoblje ReLOaD2 je tokom ocjene pristiglih projekata učestvovalo u osam evaluacija, te je imalo savjetodavnu ulogu kako bi bilo osigurano da je proces evaluacije sproveden u skladu sa uputstvima, odnosno u skladu sa LOD metodologijom.

Pitanja na osnovu kojih je sprovedena analiza odnosila su se i na objavljivanje rezultata javnog poziva, kao i na mogućnost ulaganja prigovora na zvanične rezultate. Svih 11 JLS koje su u 2023. godini objavile samostalne javne pozive¹⁵ su istakle kako rezultate objavljuju na službenoj Internet stranici i oglasnoj ploči, dok ih je šest odgovorilo da imaju instrument ulaganja prigovora na objavljene rezultate.

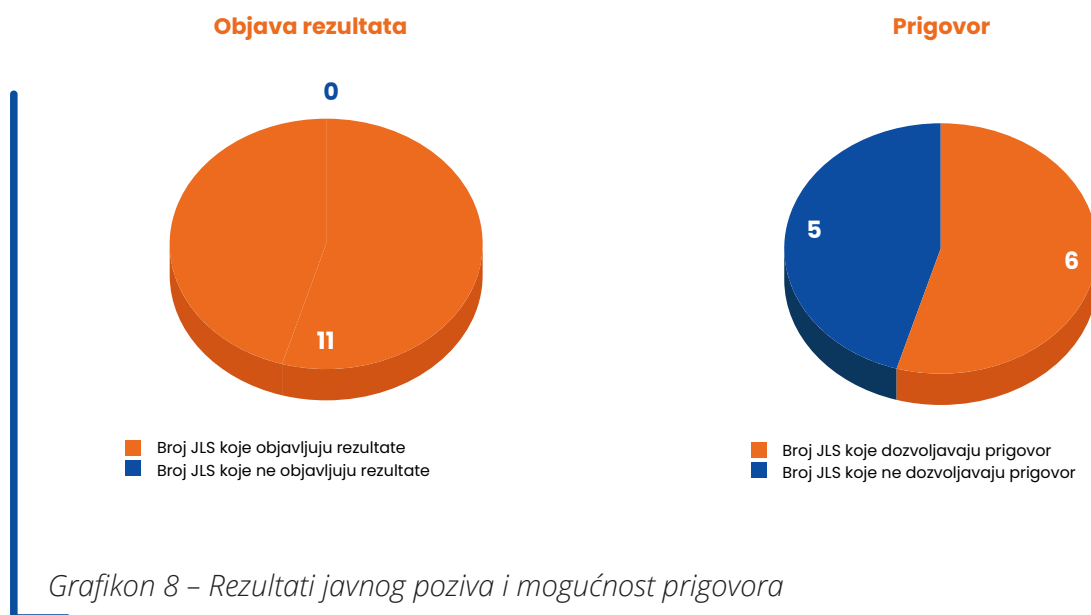
11 Smjernice sadrže detaljna uputstva i služe kao alat za aplikante u pripremi projektnih prijedloga.

12 Poboljšanja moguća kod Grada Istočno Sarajevo.

13 Prostor za poboljšanja postoji kod gradova Gradiška i Istočno Sarajevo.

14 Podaci za opštine/općine Prozor-Rama i Ugljevik nisu bili dostupni, jer nisu realizovali javne pozive.

15 Podaci za opštine/općine Prozor-Rama i Ugljevik nisu bili dostupni, jer nisu realizovali javne pozive.

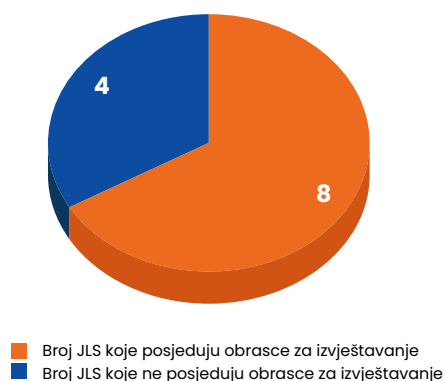
5.4 Izvještavanje i monitoring nad odobrenim projektima OCD

Nakon evaluacije aplikacija i objave rezultata, JLS sa svakom OCD zaključuje ugovor o realizaciji projekta. U ugovorima je preciziran način isplate sredstava za realizaciju projekta. LOD metodologija definiše višekratno, odnosno plaćanje u tranšama, a koje je u vezi sa ostvarenim progresom u implementaciji aktivnosti. Ovakav metod isplate sredstava, od 12 ispitanih JLS¹⁶, primjenjuje njih sedam.

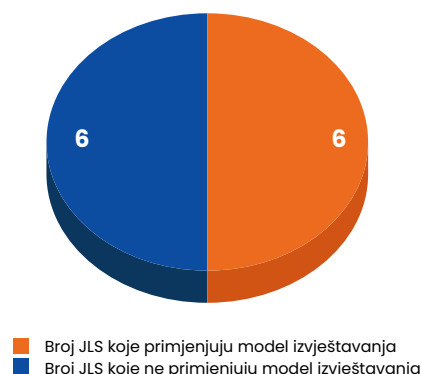
Kada je riječ o narativnom i finansijskom izvještavanju OCD o napretku projekta, analiza je pokazala da osam JLS u odnosu na 12 ispitanih posjeduje obrasce za izvještavanje. Međutim, primjena ovih obrazaca u praksi postoji u polovini u odnosu na 12 JLS koje su odgovorile na ovo pitanje.

¹⁶ Podaci za Opštinu Ugljevik nisu bili dostupni.

Obrasci za izvještavanje

Primjena izvještavanja

Grafikon 9 – Narativno i finansijsko izvještavanje

Za dosljednu primjenu LOD metodologije neophodno je da JLS sprovodi monitoring nad odobrenim projektima. Većina JLS, odnosno njih 11 u odnosu na 12¹⁷ ispitanih istaklo je kako sprovodi monitoring. S druge strane, samo šest JLS¹⁸ nakon sprovedene monitoring posjete sačinjava i monitoring izvještaj.

U ovom dijelu fokus analize je bio stavljen i na informisanost odbornika/vijećnika o stepenu uspješnosti sprovedenih javnih poziva. Na osnovu dobijenih odgovora iz 12 partnerskih JLS, evidentno je da informisanost odbornika/vijećnika o odobrenim projektima OCD nije na zadovoljavajućem nivou. U 11 JLS nadležne službe ne izvještavaju odbornike/vijećnike o stepenu uspješnosti sprovedenih javnih poziva. Pozitivan primjer je Opština Rudo gdje se odbornicima/-ama u Skupštini na godišnjem nivou dostavljaju finansijski i narativni izvještaji s pojašnjenjem o realizovanim projektima.

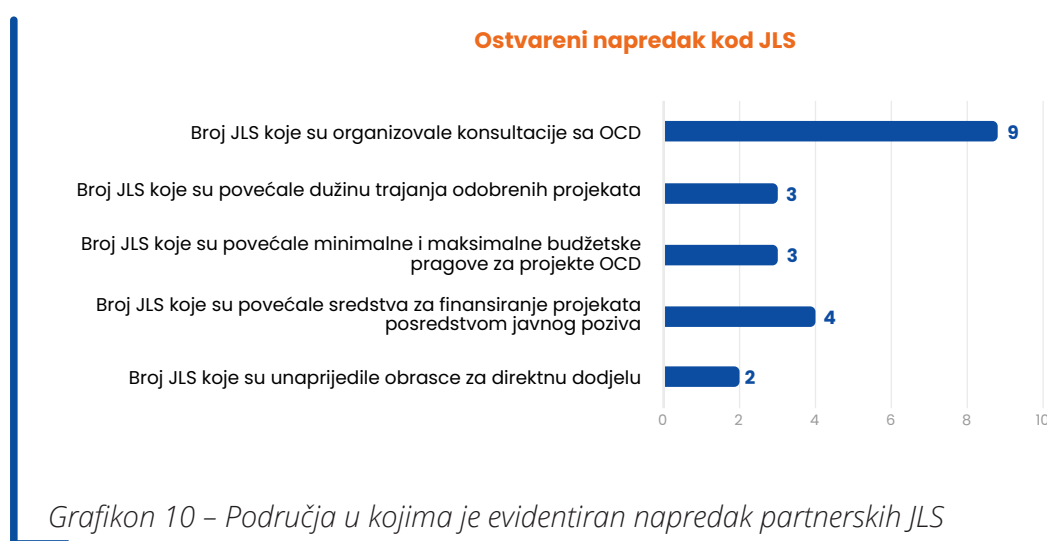
5.5 Ostvareni napredak u procedurama kroz saradnju sa ReLOaD2

U saradnji s ReLOaD2 projektom, JLS su imale priliku unaprijediti postojeću saradnju sa OCD, posebno u smislu transparentnog finansiranja njihovih projekata. Ova poboljšanja su primjetna kod svih JLS u različitim oblastima rada. Napredak se ogleda u uvođenju monitoring posjeta tokom trajanja projekata, poboljšanju obrazaca za direktnu dodjelu budžetskih sredstava, definisanju maksimalnih iznosa prilikom dodjele, te unapređenju komunikacije

¹⁷ Podaci za Opštinu Ugljevik nisu bili dostupni.

¹⁸ Monitoring izvještaje sačinjavaju: Centar Sarajevo, Gacko, Goražde, Mostar, Novo Sarajevo i Prijedor.

s OCD-ima. Od 11 ispitanih JLS¹⁹, dvije²⁰ su ostvarile napredak kada je riječ o direktnom finansiranju OCD uvodeći nove obrasce usklađene s LOD metodologijom. Prilagođavanje obrazaca omogućilo je bolji osnov OCD za prelazak s direktne dodjele budžetskih sredstava na projektno finansiranje u budućnosti. Osim toga, četiri JLS²¹ su u 2023. povećale sredstva u budžetu za finansiranje projekata OCD posredstvom javnog poziva u poređenju sa 2022. godinom. Tri JLS²² su povećale minimalne i maksimalne iznose za budžete projekata OCD, dok su takođe tri JLS²³ produžile vremenski okvir za implementaciju projekata. Devet JLS su tokom 2023. godine organizovale konsultacije sa OCD (u formi javnih rasprava, aktivnosti „Otvoreni dan“, Dijalog sa OCD), dok ova aktivnost nije bila realizovana u dvije JLS²⁴.

5.6 Primjeri dobre prakse u JLS

U nastavku su prikazane najbolje prakse u tri partnerske JLS koje se ističu u transparentnom finansiranju organizacija civilnog društva. JLS su navedene abecednim redom: Centar Sarajevo, Goražde i Rudo.

¹⁹ Podaci za opštine/općine Prozor-Rama i Ugljevik nisu bili dostupni, jer nisu realizovali javne pozive.

²⁰ Gradovi Bihać i Goražde.

²¹ Grad Goražde i opštine/općine Gacko, Rudo i Vitez.

²² Grad Bihać i opštine/općine Vitez i Rudo.

²³ Grad Gradiška i opštine/općine Novo Sarajevo i Vitez.

²⁴ Gradovi Bihać i Gradiška.

Centar Sarajevo

- **Budžetska sredstva** su **transparentno** dodijeljena odabranim OCD prema LOD metodologiji, uključujući i sredstva namijenjena boračkim udruženjima. U 2023. godini dodijeljeno je **36% sredstava** za OCD na ovaj način.
- **Trajanje finansiranih projekata** je do **12 mjeseci**, a **iznosi dodijeljenih sredstava su značajni**, krećući se od 5.000 KM do 20.000 KM.
- Prilikom definisanja tema za javne pozive, opštinska služba **sprovodi konsultacije s komisijama skupštine opštine / općinskog vijeća**, koje se bave temama kao što su mladi, sport i nevladine organizacije. Ovaj proces unapređuje prioritetne teme za finansiranje OCD iz opštinskog/općinskog budžeta.

Goražde

- Gradska uprava Goražde je u 2023. godini **povećala procenat sredstava** za finansiranje projekata OCD putem javnog poziva **sa 31% na 38%** ukupnog budžeta za OCD.
- Nakon završenog javnog poziva i objave rezultata, JLS dodatno **putem mejla informiše aplikante** o statusu projektne aplikacije.
- **Poboljšani su obrasci JLS za direktnu dodjelu budžetskih sredstava**, što je unaprijedilo transparentnost korištenja sredstava. Ovo stvara osnovu za buduće uključivanje OCD u pripremu projektnih prijava za javne pozive.

Rudo

- Osim primjene LOD metodologije za objavu javnih poziva, JLS sprovodi konsultacije s OCD kroz javne rasprave **i aktivnu komunikaciju na društvenim mrežama** (npr. Fejsbuk grupa OCD). Takođe, JLS je uvela praksu **konsultacija za podršku pri izradi projekata**.
- **Tokom poziva za sportske organizacije**, opštinska Javna ustanova za turizam i sport nudi tehničku podršku za pripremu prijava. Ova praksa poboljšava kvalitet prijava i omogućava bolju raspodjelu finansijskih sredstava među sportskim organizacijama.
- **Odbornicima/-ama Skupštine opštine** dostavljaju se finansijski i narativni izvještaji o realizaciji javnog poziva, uz dodatna objašnjenja o dodjeli sredstava za OCD iz budžeta JLS.

Kako bi se podstakla razmjena iskustava među JLS u BiH, istaknute su dobre prakse iz još tri opštine/općine, koje su navedene abecednim redom: Gacko, Novo Sarajevo i Vitez.

Gacko

- Povećan je iznos finansijskih sredstava za dodjelu putem projektnog pristupa, a smanjen je iznos finansijskih sredstava koja se dodjeljuju direktnom podrškom.

- Tokom trajanja javnog poziva **omogućena je stalna komunikacija sa službenicima/-ama JLS**, a kontakti i uputstva su jasno navedeni u smjernicama. Rok za odgovore na pismena uputstva putem mejla je tri radna dana.
- Organizacije dobijaju **jasna uputstva za narativno i finansijsko izvještavanje** tokom implementacije projekata, što poboljšava upravljanje projektnim aktivnostima.

Novo Sarajevo

- JLS finansijska sredstva odabranim projektima isplaćuje u tranšama: prva nakon potpisivanja ugovora, druga nakon utroška 80% prve tranše, a treća po prihvatanju finalnog izvještaja. Ova praksa, koja je usklađena s LOD metodologijom, podstiče **odgovorno korištenje sredstava**. Osim toga, **JLS monitoring sprovodi posredstvom terenskih posjeta**, uz pripremu izvještaja.
- Efikasnije sprovođenje javnog poziva u 2023. godini omogućilo je da **projekti traju duže od ranijih šestomjesečnih rokova**.
- OCD imaju pravo da **podnesu prigovore na rezultate javnog poziva**, koje razmatra drugostepena komisija koju je imenovao načelnik.

Vitez

- Povećana su budžetska sredstva za finansiranje OCD, s **podizanjem gornjeg praga za odobrene projekte** na 12.000 KM.
- Preliminarna rang-lista odobrenih projekata uključuje **pravnu pouku o načinu i mogućnosti podnošenja prigovora** načelniku.
- Organizovane su **obuke za OCD na temu pisanja projekata**.

5.7 Zaključak i preporuke

Učešćem u ReLOaD2 projektu, partnerske JLS su ostvarile značajna unapređenja u procesu budžetskog finansiranja OCD. Ovaj dokument ističe pozitivne prakse koje su identifikovane nakon sprovedene analize u JLS koje su učestvovalе u ReLOaD2 projektu. Poseban fokus stavljen je na poboljšanje transparentnog finansiranja OCD projekata putem javnih poziva, primjenjujući LOD metodologiju. Ovakva praksa zabilježena je u 11 JLS tokom 2023. godine. Takođe, primjetan je trend porasta JLS koje organizuju konsultacije sa OCD kako bi definisale prioritetne oblasti javnog poziva, kao i povećanje broja opština/općina koje primjenjuju

aktivnost „Otvoreni dan“ i obuku iz PCM metodologije za OCD. Napredak je uočen i u transparentnosti objavljivanja rezultata, kao i u monitoringu odobrenih projektnih prijedloga OCD.

Iako je postignut značajan napredak u transparentnom finansiranju OCD projekata kroz javne pozive uz primjenu LOD metodologije i dalje postoji prostor za poboljšanja. Usvajanjem preporuka, biće postignuta veća usaglašenost sa principima LOD metodologije:

- Unaprijediti direktnu dodjelu sredstava OCD kroz prilagođavanje četiri ključna dokumenta: projektni prijedlog, budžet, matricu logičkog okvira i plan aktivnosti i promocije. Na taj način će biti ojačani kapaciteti OCD za primjenu LOD metodologije u punom obimu.
- Postepeno preusmjeriti dodjelu finansijskih sredstava boračkim udruženjima prema javnim pozivima i LOD metodologiji, čime će biti unaprijeđena njihova znanja o pisanju projektnih prijedloga i osigurana veća finansijska sredstva za poboljšanje usluga korisnicima/-ama.
- Povećati budžetska sredstva za finansiranje projekata OCD putem javnih poziva preusmjeravanjem postojećih sredstava u budžetima namijenjenih organizacijama, što će osigurati veću transparentnost u trošenju javnog novca i efikasnije zadovoljenje potrebe lokalne zajednice.
- Uključiti OCD u definisanje prioriternih oblasti prije objave javnog poziva putem sastanaka ili drugih komunikacijskih kanala. Tokom konsultacija, prioritetne oblasti treba uskladiti sa strateškim dokumentima JLS. Takođe, JLS treba da redovno sprovede monitoring odobrenih projekata kako bi osigurale postizanje planiranih rezultata, pružale podršku OCD tokom implementacije projekta i obezbijedile transparentnost u trošenju sredstava.
- JLS treba izraditi i primjenjivati standardizovane obrasce za periodično i finalno narativno i finansijsko izvještavanje. Obrasci treba da budu dostavljeni OCD čiji su projekti odobreni za finansiranje, uz jasno definisanu dinamiku izvještavanja u ugovoru, zavisno od trajanja projekta. Kroz izvještaje, OCD će pravovremeno obavještavati JLS o napretku projekta, postizanju indikatora i realizaciji budžeta.
- JLS treba isplaćivati finansijska sredstva za odobrene projekte u tranšama. Ova praksa će povećati odgovornost OCD za pravovremenu realizaciju aktivnosti i namjensko trošenje sredstava.
- Odbornicima/vijećnicima na godišnjem nivou treba dostavljati informacije o uspješnosti javnih poziva za finansiranje projekata OCD, uključujući detalje o svakom projektu. To će im pomoći da bolje razumiju realizovane projekte i njihov značaj za lokalnu zajednicu.
- OCD čiji projekti nisu uspješno ocijenjeni treba da imaju mogućnost ulaganja prigovora i zahtijevanja dodatnih objašnjenja. Time će se povećati transparentnost javnog poziva i pružiti OCD povratne informacije koje im mogu biti korisne za kvalitetniju pripremu budućih projekata.

6

Rezultati u oblasti Uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou

Rezultati odabira najboljih praksi prikazuju trenutnu situaciju u partnerskim JLS, ali ne odražavaju nivo napretka u oblasti uključivanja građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou. Rezultati su zasnovani na odgovorima na postavljena pitanja i dostavljenoj dokumentaciji JLS, pri čemu su neke informacije provjerene direktnim uvidom u dokumente ili pregledom sadržaja internet stranica partnerskih JLS.

Prema ostvarenim rezultatima posebno se ističu sljedeće tri JLS (navedene po abecednom redu):

- a. Centar Sarajevo,
- b. Gradiška i
- c. Novo Sarajevo.

Pored navedenih JLS, kod kojih su u procesu odabira prepoznate i verifikovane dobre prakse u oblasti Uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou, u ovoj publikaciji biće predstavljene i dobre prakse za još tri partnerske JLS, a sve u cilju da se i druge jedinice lokalne samouprave podstaknu na preuzimanje i primjenu identifikovanih dobrih praksi. Redoslijed predstavljanja JLS zasnovan je na abecednom redu:

- a. Bihać,
- b. Goražde i
- c. Prijedor.

6.1 Javnost rada i informisanje o radu organa JLS

Analiza je pokazala da je osnovni kanal komunikacije i informisanja građana/-ki i OCD u svim JLS internet stranica, kao i društvene mreže. Osam JLS je uspostavilo direktnu komunikaciju

između građana/-ki i organa JLS putem Viber zajednica, dok devet JLS koristi aplikaciju „Pitajte (grado)načelnika“. Dvije JLS imaju štampani bilten koji je dostupan građanima/-kama i OCD. Tri JLS koriste sistem 48/72 ili 24/7, omogućavajući građanima/-kama da prijave komunalne probleme, a nadležne službe JLS su obavezne da odgovore u roku od 48 sati ili 72 sata. Utvrđeno je da samo četiri JLS imaju uspostavljene kanale komunikacije za lica s poteškoćama, dok pet JLS omogućava prijavu sumnje na korupciju putem aplikacije. Dvije JLS su navele da građani/-ke mogu prijaviti sve nepravilnosti u radu organa JLS, uključujući sumnje na korupciju, putem protokola ili telefonom.

	Štampani ili elektronski bilten	Viber zajednica	Medijski prenosi	Sistem 48/72	Društvene mreže	Internet i mobilne aplikacije	Pitajte (grado) načelnika	Prijava sumnje na korupciju (internet)	Kanali komunikacije sa licima sa poteškoćama
Bihać		•	•		•		•	•	•
Centar Sarajevo		•	•	•	•	•		•	•
Gacko			•		•			•	
Goražde	•	•	•		•	•	•		
Gradiška	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Grad Istočno Sarajevo			•		•		•		
Mostar			•		•	•	•		
Novo Sarajevo		•	•		•	•	•	•	•
Prijedor		•	•	•	•	•	•		
Prozor Rama					•		•		
Rudo					•		•		
Vitez		•	•		•	•			
Ugljevik		•	•		•				

Tabela 1. Mediji koje JLS koriste u komunikaciji sa građanima/-kama

U okviru ovog kriterijuma analizirana je dostupnost ključnih dokumenata putem direktnih linkova: strategija razvoja, budžet JLS, izvještaj o izvršenju budžeta, programi i planovi rada (grado)načelnika i skupština opština / općinskih vijeća.

	Strategija razvoja	Izveštaji o realizaciji strategije razvoja	Izveštaji o izvršenju budžeta	Budžet za građane i infografike	Godišnji plan (grado)načelnika i izvještaj o radu	Godišnji plan rada savjeta/skupštine i izvještaj o radu
Bihać	•	•	•	•	•	•
Centar Sarajevo	•	•	•	•	•	•
Gacko	•					
Goražde	•					
Gradiška	•	•	•	•		
Grad Istočno Sarajevo	•		•		•	•
Mostar	•					
Novo Sarajevo	•	•	•			
Prijedor				•	•	•
Prozor Rama	•	•				
Rudo	•					
Vitez	•		•		•	
Ugljevik						

Tabela 2. Dostupnost ključnih dokumenata na internet stranici JLS

Što se tiče primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama, samo jedna JLS²⁵ nije dostavila dokaz o postojanju procedura i obrazaca za slobodan pristup informacijama. Među 13 JLS, samo jedna²⁶ javno objavljuje zahtjeve za pristup informacijama i kvartalne izvještaje o postupanju u skladu sa Zakonom, a dvije²⁷ na kraju godine izvještaje dostavljaju Ombudsmanu za ljudska prava BiH.

6.2 Uključivanje građana/-ki i OCD u rad skupštine/vijeća i savjetodavnih tijela (grado) načelnika opština/općina

Kod ovog kriterijuma, pitanja su se odnosila na mogućnost direktne komunikacije građana/-ki sa odbornicima/vijećnicima, kao i na mogućnosti za predstavnike/-ce OCD da učestvuju u radnim i savjetodavnim tijelima skupština/vijeća ili (grado)načelnika. Većina internet stranica sadrži podatke o sastavu radnih tijela, ali bez navođenja informacija da li se radi o odbornicima/vijećnicima, stručnim radnicima/-ama ili predstavnicima/-ama OCD. Devet JLS²⁸ na internet stranicama ima dostupne podatke o odbornicima/vijećnicima (ime i prezime i pripadnost političkom subjektu), dvije²⁹ su objavile mejl-adrese, dok je jedna objavila i njihove brojeve mobilnih telefona.³⁰

25 Grad Istočno Sarajevo.

26 Opština/Općina Novo Sarajevo.

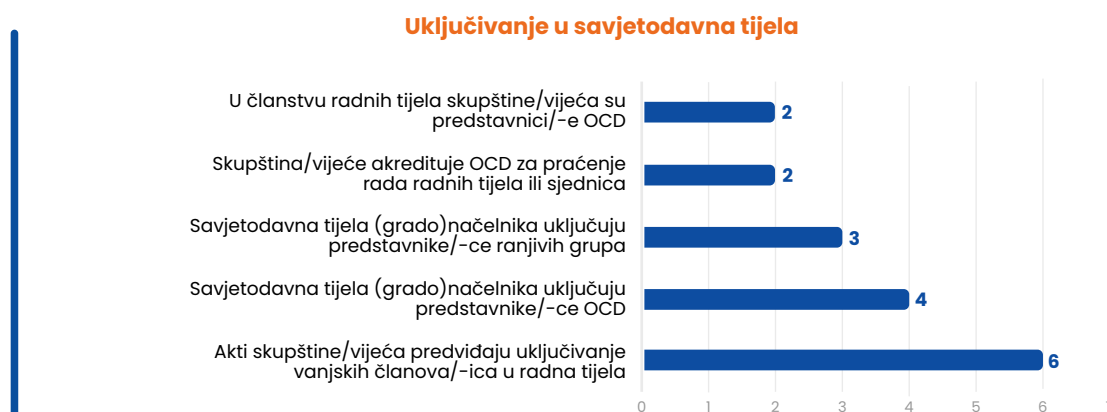
27 Gradovi Gradiška i Goražde.

28 Bihać, Centar Sarajevo, Gradiška, Grad Istočno Sarajevo, Mostar, Prijedor, Prozor-Rama, Rudo i Vitez.

29 Grad Goražde i Opština/Općina Novo Sarajevo.

30 Gacko.

Analiza je pokazala da u aktima šest JLS³¹ postoji predviđeno uključivanje vanjskih članova/-ca u radna tijela skupština/vijeća. Ipak, iz dostavljenih odgovora i dokumenata može se zaključiti da su predstavnici/-ce OCD češće uključeni u savjetodavna tijela (grado)načelnika nego u skupštine/vijeća. Naime, predstavnici/-ce OCD učestvuju u savjetodavnim tijelima (grado)načelnika u četiri JLS³², dok su u radna tijela pri skupštinama/vijećima uključeni u samo dvije JLS. Zanimljivo je da su u savjetodavnim tijelima (grado)načelnika u tri JLS aktivni i predstavnici/-ce ranjivih grupa. Samo dvije od 13 ispitanih JLS akredituju OCD za praćenje rada radnih tijela i skupština/vijeća.

Grafikon 11 – Uključivanje građana/-ki i predstavnika/-ca OCD u savjetodavna tijela JLS

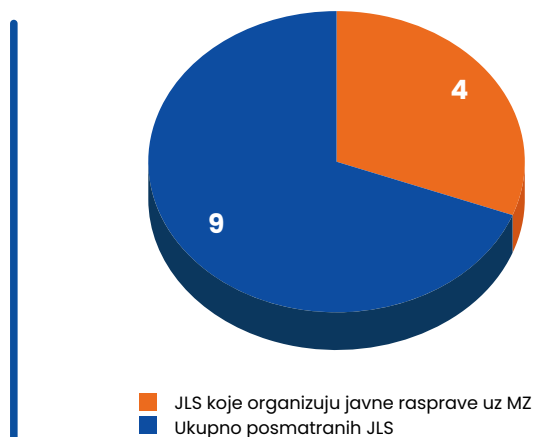
U deset JLS omogućeno je direktno praćenje sjednica skupština/vijeća putem lokalne televizije, radija ili Jutjub kanala. Grad Gradiška i Opština/Općina Centar Sarajevo omogućavaju praćenja sjednica i za lica sa poteškoćama uz pomoć tumača za znakovni jezik. Gradovi Gradiška, Bihać i Prijedor koriste e-citizen sistem koji omogućava prijavu problema, postavljanje pitanja gradonačelniku i praćenje sjednica skupština/vijeća. Na stranici Grada Mostara dostupan je video „Mehanizmi komunikacije Gradskog vijeća Grada Mostara“, kao vodič za komunikaciju sa Gradskim vijećem, kao i ParlaNet sistem za informisanje građana/-ki o radu Vijeća.

31 Goražde, Prijedor, Centar Sarajevo, Gacko, Novo Sarajevo i Gradiška.

32 Vitez, Bihać, Goražde, Novo Sarajevo.

6.3 Postojanje procedura i praksi za uključivanje građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka

Uključivanje građana/-ki i OCD u donošenje odluka na lokalnom nivou propisano je aktima JLS, poput statuta i poslovnika, a u nekim JLS postoje posebni akti (odluke i statuti MZ) kojima su propisani specifični oblici uključivanja građana/-ki u ovoj oblasti. Javne rasprave su najčešći oblik uključivanja građana/-ki i OCD, posebno kod donošenja statuta, budžeta i prostorno-planskih dokumenata. Uglavnom se održavaju u sjedištu JLS. Samo četiri JLS organizuju rasprave u mjesnim zajednicama, najčešće za prijedlog budžeta, te omogućavaju onlajn konsultacije. Grad Prijedor prilagođava dokumente slijepim i slabovidim licima u procesu konsultacija, dok Opština/Općina Centar Sarajevo vodi rodno-osjetljivu statistiku u procesu donošenja odluka.

Grafikon 12 – Organizovanje javnih rasprava u mjesnim zajednicama

Sedam³³ u odnosu na devet JLS koje su dostavile podatke posjeduju mehanizam posredstvom kojeg građani/-ke dostavljaju pohvale i pritužbe. Tri JLS³⁴ sa e-citizen sistemom imaju mogućnost vođenja anketa i dostavljanje pritužbi i prijave problema, u dvije JLS³⁵ dostupni su sandučići, u dvije³⁶ knjiga utisaka, takođe u dvije³⁷ posebna mejl-adresa, a u jednoj³⁸ i veb-knjiga utisaka. Samo tri³⁹ od devet JLS dostavljaju povratne informacije građanima/-kama o prihvaćenim prijedlozima i inicijativama, dok analizu podataka iz knjige utisaka ili sandučića za pohvale i pritužbe izrađuju četiri JLS⁴⁰. Takođe, indikativno je da anketu o zadovoljstvu građana/-ki uslugama lokalnih vlasti sprovode samo dvije JLS⁴¹.

33 Bihać, Goražde, Centar Sarajevo, Gacko, Novo Sarajevo, Gradiška i Prijedor.

34 Bihać, Gradiška i Prijedor.

35 Bihać i Gacko.

36 Goražde i Centar Sarajevo.

37 Gradiška i Novo Sarajevo.

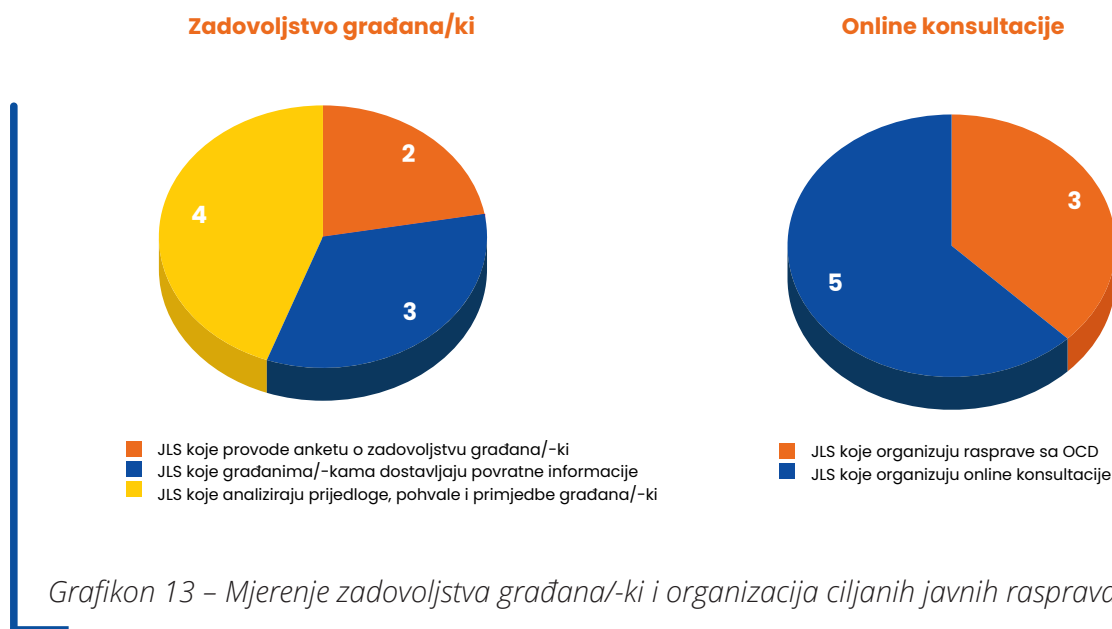
38 Gacko.

39 Centar Sarajevo, Novo Sarajevo i Prijedor.

40 Goražde, Gacko, Novo Sarajevo i Gradiška.

41 Centar Sarajevo i Novo Sarajevo.

Tri⁴² od devet JLS, koje su dostavile odgovor na postavljeno pitanje, ciljano pozivaju predstavnike/-ce OCD na javne rasprave o usvajanju budžeta, te organizuju namjenske konsultacije sa OCD i građanima/-kama. Pet JLS⁴³ imaju mogućnost vođenja onlajn konsultacija.

6.4 Primjeri dobre prakse saradnje i komunikacije s građanima/-kama

JLS su imale priliku da istaknu primjere dobrih praksi koje koriste za uspješnu komunikaciju s građanima/-kama i koje su poboljšale njihovo učešće u donošenju odluka na lokalnom nivou.

Od 13 JLS, pet je navelo primjere dobre saradnje s građanima/-kama:

Grad Mostar organizuje godišnje sastanke s građanima/-kama i sprovodi ankete o njihovim potrebama i problemima, te učestvuje u projektu „Inoviranje demokratskog učešća na lokalnom nivou u BiH“.

Grad Istočno Sarajevo⁴⁴ uključuje učenike/-ce u izradu Omladinske politike i organizuje obuke za sticanje vještina potrebnih za zapošljavanje.

Grad Prijedor je uspostavio onlajn platformu za šire uključivanje građana/-ki u izradi Strategije razvoja Grada 2024–2030.

⁴² Mostar, Goražde i Centar Sarajevo.

⁴³ Gradiška, Goražde, Prijedor Centar Sarajevo i Novo Sarajevo.

⁴⁴ Aktivnost koja je realizovana u okviru ReLOaD2 projekta.

Grad Goražde i Opština/Općina Novo Sarajevo⁴⁵ organizuju forume za građanske inicijative, omogućavajući šire uključivanje građana/-ki u javnim raspravama.

Primjeri dobre prakse u JLS

U nastavku su prikazane odabrane prakse tri JLS u uključivanju građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou: Centar Sarajevo, Gradiška i Novo Sarajevo. Ove JLS su odabrane na osnovu: dostupnosti informacija na njihovim zvaničnim veb-stranicama, korištenja elektronskih medija i mobilnih aplikacija za komunikaciju sa građanima/-kama i OCD, velikog broja dostupnih medija za informisanje, te postojanja kanala komunikacije prilagođenih licima sa invaliditetom.

Centar Sarajevo

- **JLS nudi različite kanale za komunikaciju** sa građanima/-kama, uključujući 24/7 telefonsku liniju, Viber četbot za efikasan pristup informacijama i ažuriranu internet stranicu sa svim relevantnim podacima. Takođe, informacije o sjednicama Općinskog vijeća se prate putem Jutjub kanala uz **angažovanje tumača za znakovni jezik**.
- **JLS izrađuje publikaciju „Budžet za građane/-ke“** koja građanima/-kama omogućava jasne i razumljive informacije o opštinskim finansijama, čime se jača njihovo povjerenje i uključenost u procese donošenja odluka na lokalnom nivou-
- **Javne rasprave se organizuju u svim mjesnim zajednicama** s pozivanjem i predstavnika/-ca OCD, **uz vođenje rodno-osjetljive statistike** o učešću građana/-ki i sprovođenje **ankete o zadovoljstvu građana/-ki radom javne službe**.

Gradiška

- **Građanima/-kama su dostupni servisi koji olakšavaju ostvarivanje prava** kao što su: vodiči, štampani bilten, e-matičar, portal „Sistem objedinjene naplate“, kao i mogućnost onlajn zakazivanja prijema kod gradonačelnika.
- JLS je uspostavila efikasan **model komunikacije odbornika/-ca i građana/-ki „Saznaj od odbornika“**. Ovaj materijal sadrži raspored odbornika/-ca za: građanski sat, za pitanja putem e-citizen platforme, kao i za sastanke sa/u mjesnim zajednicama.
- **Pritužbe i prijedlozi na rad gradske uprave** građani/-ke mogu podnijeti onlajn. Njihove prijedloge, s ciljem unapređenja rada gradske administracije, službe analiziraju.

⁴⁵ Aktivnost koja je realizovana u okviru ReLOaD2 projekta.

Novo Sarajevo

- **JLS omogućava građanima/-kama direktnu komunikaciju s odbornicima/-ama i načelnikom** putem razvijene platforme, kao i postavljanje pitanja putem mejl-adresa dostupnih na JLS veb-stranici.
- **Platforma e-peticija omogućava građanima/-kama podnošenje peticija.** Javne rasprave o budžetu su organizovane u mjesnim zajednicama uz dostavljanje odgovora na ranije postavljena pitanja i inicijative.
- Službena internet stranica je prilagođena licima s poteškoćama (slijepim i slabovidim licima), a u **savjetodavnim tijelima načelnika učestvuju predstavnici/-ce OCD**, čime je u proces donošenja odluka osigurana veća uključenost različitih građanskih grupa.

Uz već prepoznate dobre prakse partnerskih JLS u uključivanju građana/-ki i OCD u donošenje odluka, u nastavku su predstavljene i prakse tri dodatne JLS, kako bi se podstakle i druge JLS na njihovo preuzimanje i primjenu.

Bihać

- Građanima je dostupan besplatan Viber telefon i ima **poseban šalter prilagođen licima s invaliditetom** s ciljem obezbjeđenja lakšeg pristupa svim gradskim informacijama i uslugama za ovu populaciju.
- **Javno su dostupna odbornička pitanja, inicijative i odgovori**, kao i podaci o stanju računa Grada i DRAS sistem (sistem za smanjenje rizika od katastrofa) analize rizika od katastrofa. **Omogućeno je prisustvo građanima/-kama sjednicama skupštine opštine.**
- **Nadležna služba redovno ažurira** sekciju za prijavu problema koja sadrži podatke o statusu predmeta, te odgovor na prijavljeni problem.

Goražde

- Građanima/-kama **su dostupni podaci o vijećnicima/-ama**, materijali za sjednice, arhiva sjednica i registar odborničkih pitanja, uz prenos sjednica putem lokalnih medija i Jutjub kanala. Ova JLS ima praksu **organizovanja onlajn konsultacija** i dostavljanja sugestija u elektronskoj formi.
- Građanima/-kama i medijima je omogućeno prisustvo sjednicama Skupštine opštine, a **prilikom formiranja stalnih i povremenih radnih tijela Skupštine opštine, vodi se računa o polnoj zastupljenosti.**
- Osim u aktima Skupštine opštine i gradonačelnika, uključivanje građana/-ki u proces donošenja odluka **utvrđeno je i statutima mjesnih zajednica.**

Prijedor

- JLS ima razvijene **digitalne servise** koji dodatno povećavaju transparentnost rada. Na zvaničnoj internet stranici su dostupni svi relevantni dokumenti, servis INFO pult sa podacima o pokretanju postupaka i obrasci u elektronskom obliku, „Virtuelni matičar“ i e-uprava, čime je olakšana komunikacija s građanima/-kama.
- JLS nudi **Portal otvorenih podataka** za prikupljanje, kategorizaciju i distribuciju otvorenih podataka kojima raspolažu i upravljaju Gradska uprava, javna komunalna preduzeća i javne ustanove.
- Posredstvom javnog poziva omogućena je **akreditacija OCD za praćenje rada Skupštine grada**. Kreirana je i onlajn platforma za prikupljanje prijedloga za izradu lokalnog strateškog dokumenta za sve zainteresovane građane/-ke, a koji nisu uključeni u radne grupe.

6.6 Zaključak i preporuke

Partnerske JLS su ostvarile značajna unapređenja u procesu uključivanja građana/-ki i OCD u donošenje odluka na lokalnom nivou. Istaknute su pozitivne prakse koje su identifikovane nakon sprovedene analize u JLS koje su učestvovalе u ReLOaD2 projektu. Partnerske JLS su unaprijedile dostupnost javnih usluga i komunikaciju s građanima/-kama, ali postoje razlike u kvalitetu i kvantitetu dostupnih podataka. Većina JLS koristi društvene mreže, internet stranice i mobilne aplikacije, ali mnoge još nisu uvele onlajn prijave za korupciju, primjedbe i konsultacije. Strateški dokumenti su dostupni na internet stranicama, ali su rijetko prilagođeni za lakše razumijevanje građanima/-kama. Javne rasprave su uglavom organizovane u sjedištima JLS, a samo mali broj nudi onlajn opcije ili organizaciju rasprava u mjesnim zajednicama. Adaptacije za lica s invaliditetom su ograničene, iako neke JLS koriste znakovni jezik i prilagođavaju sadržaje slijepim licima. Radna tijela uglavnom uključuju stručnjake/-inje, ali je učešće ranjivih grupa rijetko, a rodna zastupljenost se ne prati dosljedno. Vodiči za pristup informacijama postoje, ali su podaci o zahtjevima rijetko dostupni javnosti. Saradnja sa OCD može biti unaprijeđena, posebno kroz njihovo intenzivnije uključivanje u radna tijela i javne rasprave.

Iako je postignut značajan napredak u uključivanju građana/-ki i OCD u donošenju odluka na lokalnom nivou i dalje postoji prostor za poboljšanja. S tim u vezi date su preporuke za budući rad i djelovanje gradskih i opštinskih/općinskih administracija.

- JLS bi trebalo da razvijaju i promovišu modele za veće uključivanje građana/-ki i OCD u donošenje odluka, te ih edukuju o načinima i mogućnostima tog učešća.
- Organi JLS treba da preuzmu odgovornost za vođenje procesa uključivanja građana/-ki i OCD u donošenje odluka, jačaju vlastite kapacitete i osiguraju otvorenu i transparentnu komunikaciju s građanima/-kama.

- Uključivanje građana/-ki i OCD u donošenje odluka zahtijeva dvosmjernu komunikaciju, blagovremenu analizu i povratne informacije o prijedlozima i pritužbama, što povećava povjerenje u proces i rad JLS.
- JLS treba da vode evidenciju o prijedlozima građana/-ki i OCD, te da javno objavljuju koje su inicijative prihvaćene i objašnjavaju razloge za odbijene.
- JLS treba da poboljšaju svoje internet stranice s jasnim i pristupačnim informacijama o budžetu, pravima građana/-ki i prostornom planiranju, te da omoguće onlajn prijave za sumnje na korupciju.
- JLS treba da redovno izvještavaju javnost o učešću građana/-ki i OCD u donošenju odluka, kroz poseban dokument ili u okviru izvještaja o radu (grado)načelnika.
- JLS treba da prilagode svoje internet stranice i način održavanja javnih rasprava licima sa invaliditetom.
- JLS treba da unaprijede svoje akte u dijelovima koji se odnose na učešće građana/-ki i OCD u donošenja odluka i na članstvo u radnim i savjetodavnim tijelima koje formiraju organi JLS.

7 Prilozi

7.1 Upitnik koji je korišten za izradu analize za oblast „Transparentno finansiranje OCD iz budžeta JLS“

R. br.	Pitanje/Sekcija	Kriterijum bodovanja	Broj bodova
1.	IZDVAJANJE SREDSTAVA ZA ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA		
1.1.	Koliki je ukupni procenat godišnjeg budžeta JLS namijenjen za finansiranje OCD u 2023. godini?	od 1,30% do 2,49% godišnjeg budžeta JLS	1
		od 2,50% do 2,99% godišnjeg budžeta JLS	2
		od 3,00% do 3,49% godišnjeg budžeta JLS	3
		od 3,50% do 3,99% godišnjeg budžeta JLS	4
		od 4,00% i više % godišnjeg budžeta JLS	5
1.2.	Koliki je ukupni procenat sredstava namijenjenih za civilno društvo iz budžeta JLS za koje je objavljen javni poziv u skladu sa LOD metodologijom u 2023. godine u odnosu na ukupan budžet za OCD?	do 9,99%	od 1 do 5
		od 10% do 19,99%	od 6 do 10
		od 20% do 29,99%	od 11 do 15
		od 30% do 40%	od 16 do 20
1.3.	Da li JLS dodjeljuje sredstva svim prijavljenim OCD po javnom pozivu i da li pritom vrši značajne budžetske korekcije? (Ovdje će se ocjenjivati da li JLS svim prijavljenim OCD dodjeljuje sredstva u puno manjem iznosu od traženog prema projektnom prijedlogu. Blage korekcije budžeta do -20% su prihvatljive.)	JLS dodjeljuje sredstva linearno svim prijavljenim OCD u puno manjem iznosu od traženog prema projektnom prijedlogu	0
		JLS ne dodjeljuje linearno svim prijavljenim OCD	od 1 do 4
1.4.	Da li je JLS 2023. godine planirala/dodijelila sredstva boračkim organizacijama putem javnog poziva u skladu sa principima LOD metodologije?	NE	0
		DA	2
1.5.	Da li je JLS 2023. godine planirala/dodijelila sredstva sportskim organizacijama putem javnog poziva u skladu sa principima LOD metodologije?	NE	0
		DA	2
2.	DEFINISANJE PRIORITETNIH OBLASTI JAVNOG POZIVA		
2.1.	Da li je JLS organizovala konsultacije / javne rasprave sa OCD kod utvrđivanja prioritetnih oblasti javnog poziva?	NE	0
		DA	4
2.2.	Da li je JLS komunicirala sa OCD tokom pripreme tematskih oblasti na drugi način osim organizovanja konsultacija / javnih rasprava? Molimo da pojasnite.	NE	0
		DA	2

3.	PROVEDBA SAMOSTALNOG JAVNOG POZIVA		
3.1.	Da li je JLS organizovala „Otvorene dane“ za OCD u vezi sa javnim pozivom?	NE	0
		DA	2
3.2.	Da li je JLS organizovala trening za pisanje projekata za OCD kao pripremu za apliciranje na javni poziv?	NE	0
		DA	2
3.3.	Da li je u javnom pozivu naveden maksimalni i minimalni iznos koji se može odobriti za finansiranje projekta?	NE	0
		DA	3
3.4.	Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje (3.3.) DA, koliko je naveden maksimalni iznos projekata?	do 2.000 KM	1
		od 2.000,001 KM do 5.000 KM	2
		od 5.000,01 KM do 9.000 KM	od 3 do 5
		Preko 9.000 KM	6
3.5.	Da li je u javnom pozivu navedena minimalna i maksimalna dužina trajanja projekta, odnosno period za koji se javni poziv raspisuje?	NE	0
		DA	3
3.6.	Ukoliko je odgovor na prethodno pitanje (3.5.) DA, koliko je navedeno maksimalno trajanje projekata?	Do jedan mjesec	1
		Od 1 do 3 mjeseca	2
		Od 4 do 6 mjeseci	3
		Od 7 do 12 mjeseci	od 4 do 5
3.7.	Da li osoblje ReLOaD2 projekta učestvuje u evaluaciji samostalnog javnog poziva u svojstvu posmatrača?	NE	0
		DA	5
3.8.	Da li JLS objavljuje rezultate javnog poziva sa javno dostupnim informacijama o broju prijavljenih OCD, razlozima za odbijanje/ diskvalifikaciju, odobrenim iznosima itd.?	NE	0
		DA	do 4
3.9.	Da li OCD imaju mogućnost dobijanja više informacija u smislu prigovora na rezultate javnog poziva? Molimo da pojasnite.	NE	0
		DA	2
4.	NADZOR NAD ODOBRENIM PROJEKTIMA ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA		
4.1.	Kako se vrši isplata sredstava za odobrene projekte OCD?	Jednokratno	1
		U tranšama kvartalno po kalendarskom rasporedu	2
4.2.	Da li JLS ima razrađene obrasce za finansijsko i narativno izvještavanje koje koriste organizacije civilnog društva?	NE	0
		DA	2
4.3.	Kako se vrši finansijsko i narativno izvještavanje prema JLS?	Finalno	1
		Periodično i finalno (programsko i finansijsko izvještavanje)	3

4.4.	Na koji način se vrši monitoring odobrenih projekata?	Samo se pregledaju finansijski izvještaji	1
		Monitoring se vrši u okviru posjeta manifestacijama koje se realizuju u okviru projekta i ad hok terenske posjete realizaciji projekta, ali se ne priprema monitoring izvještaj	2
		Monitoring se vrši putem terenskih posjeta monitoring tima (najavljene posjete i ad hok terenske posjete realizaciji projekta) nakon čega se priprema monitoring izvještaj	4
4.5.	Da li se dostavlja odbornicima/vijećnicima analiza uspješnosti javnog poziva?	NE	0
		DA, samo finansijski i/ili narativni izvještaji	1
		DA, finansijski i narativni izvještaji sa iskazanim konkretnim rezultatima projekata i brojem korisnika	2
5.	OSTVARENI NAPREDAK U PROCEDURAMA TOKOM SARADNJE SA ReLOaD2 PROJEKTOM I DRUGA PITANJA		
5.1.	Da li je JLS uz podršku ReLOaD2 projekta napravila pomak u unapređenju direktne dodjele sredstava za OCD u 2023. godini?	NE	0
		DA	od 1 do 4
5.2.	Da li su procentualno povećana sredstva koja se dodjeljuju za OCD putem projektnog pristupa u odnosu na 2022. godinu?	NE	0
		DA	od 1 do 4
5.3.	Da li se postignuto unapređenje odnosi na povećanje vrijednosnih pragova za projekte OCD u okviru javnog poziva tokom učešća u ReLOaD2 projektu?	NE	0
		DA	1
5.4.	Da li je došlo do povećanja trajanja projekata OCD u okviru javnog poziva tokom učešća u ReLOaD2 projektu?	NE	0
		DA	1
5.5.	Da li je JLS organizovala tokom 2023. godine konsultacije ili dijalog sa OCD u saradnji sa ReLOaD2 projektom ili samostalno?	NE	0
		DA	1
6.	SPECIFIČNOST JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE	Ovdje se ocjenjuju neke specifičnosti, ukoliko postoje, za svaku JLS poput: nizak nivo direktne dodjele OCD (manje od 10%), izvještavanje o aktivnostima i rezultatima projekta OCD koja se prezentuju OV/SO se objavljuju i na veb-stranici JLS, povećani minimalni i maksimalni iznosi koji se mogu izdvojiti za finansiranje projekata u značajnom iznosu u odnosu na prošlu godinu i slične karakteristike.	od 1 do 5
UKUPAN BROJ BODOVA			100

7.2 Upitnik koji je korišten za izradu analize za oblast „Uključivanja građana/-ki i OCD u proces donošenja odluka na lokalnom nivou“

UKLJUČIVANJE GRAĐANA/-KI I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U PROCES DONOŠENJA ODLUKA NA LOKALNOM NIVOU			
Označite polja koja se odnose na vašu JLS	Ponuđeni odgovori	Izvor verifikacije i pojašnjenje	Moguće ostvarivi bodovi
I JAVNOST RADA I INFORMISANJE O RADU ORGANA JLS			
Pitanje 1.	Koje kanale komunikacije sa građanima/-kama i OCD koristi vaša JLS?		
☐	Štampani bilten (informacije o radu)	Molimo da pojasnite	1
☐	Elektronski bilten	Navedite link	od 1 do 2
☐	Viber zajednica/grupa	Molimo da pojasnite	od 1 do 3
☐	Sistem 48/72 sata	Navedite link	od 1 do 2
☐	Fejsbuk/Twitter nalog organa JLS ili nešto slično	Navedite link	od 1 do 2
☐	Veb ili mobilne aplikacije za komunikaciju sa građanima/-kama	Navedite link	od 1 do 3
☐	Mogućnost "Pitajte (grado)načelnika" na veb-stranici JLS	Navedite link	od 1 do 2
☐	"Sat sa (grado)načelnikom" ili "kafa sa..."	Navedite link i pojasnite	od 1 do 3
☐	Prijava sumnje na korupciju putem veb-stranice	Navedite link	od 1 do 2
☐	Kanali komunikacije za lica sa poteškoćama u razvoju	Navedite link i pojasnite	od 1 do 3
☐	Drugo	Molimo da navedite i pojasnite	od 1 do 3
			Maksimalno ostvariv broj bodova: 26
Pitanje 2.	Da li su na veb-stranici JLS lako dostupni sljedeći dokumenti (na početnoj stranici postoji jasan link za ove dokumente).		
☐	Aktuelna strategija razvoja	Navedite link	1
☐	Izveštaji o realizaciji strategije razvoja	Navedite link	1
☐	Izveštaji o izvršenju budžeta	Navedite link	1
☐	Budžet za građane/-ke	Navedite link	2
☐	Godišnji plan rada skupštine/-vijeća i izvještaj o radu	Navedite link	2
☐	Godišnji plan rada (grado)načelnika i izvještaj	Navedite link	1
☐	Drugo, navedite	Navedite i druge dokumente za građane koji su lako dostupni na vašoj veb-stranici. Navedite link.	1
			Maksimalno ostvari broj bodova: 9
Pitanje 3.	Da li je građanima/-kama i OCD omogućen lak pristup informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama?		
☐	JLS ima definisane procedure i obrasce za slobodan pristup informacijama i dostupni su na veb-stranici	Molimo da pojasnite i navedite link	od 1 do 2
☐	JLS izrađuje kvartalne izvještaje o postupanju u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama	Molimo da pojasnite i navedite link	od 1 do 2
			Maksimalno ostvariv broj bodova: 4

II UKLJUČIVANJE GRAĐANA/-KI I OCD U RAD SKUPŠTINE/VIJEĆA I SAVJETODAVNIH TIJELA (GRADO)NAČELNIKA

Pitanje 4.	Da li skupštine opštine/općinska vijeća imaju uspostavljenu direktnu komunikaciju sa građanima/-kama?		
☐	Skupština opštine/općinsko vijeće ima uspostavljen građanski sat putem kojeg građani/-ke mogu redovno komunicirati sa odbornicima/vijećnicima	Molimo da pojasnite i navedite link, ako je moguće	od 1 do 3
☐	Na veb-stranici su dostupne mejl-adrese odbornika/vijećnika	Molimo da navedite link	od 1 do 2
☐	Postoji definisan rok u kojem građani/-ke treba da dobiju odgovore na postavljena pitanja	Navedite rok i akt koji to propisuje	od 1 do 2
☐	Evidencija pitanja i odgovora postoji i ona je dostupna na veb-stranici	Molimo da navedite link	od 1 do 3
☐	Da li obezbjeđujete redovan prenos sjednica vijeća/skupštine putem medija (TV/ radio/ Jutjub i sl.)	Molimo da pojasnite	od 1 do 3
☐	Drugo, navedite:	Molimo da pojasnite	od 1 do 2
			Maksimalno ostvariv broj bodova: 15
Pitanje 5.	Uključivanje predstavnika/-ca OCD u stalna i povremena radna tijela skupštine/vijeća.		
☐	Akti skupštine/vijeća predviđaju učešće vanjskih članova/-ca u radnim tijelima (komisijama, odborima, radnim grupama i sl.)	Molimo da pojasnite i navedite link ako je moguće ili dostavite dokumente u prilogu	od 1 do 2
☐	U članstvu radnih tijela skupštine/vijeća ima predstavnika/-ca OCD	Molimo vas da dostavite primjer odluke o imenovanju članova/-ica radnih tijela	1
☐	U članstvu radnih tijela skupštine/vijeća ima predstavnika/-ca ranjivih grupa	Molimo vas da dostavite primjer odluke o imenovanju članova/-ica radnih tijela	od 1 do 3
☐	Skupština/vijeće akredituje OCD za praćenje rada radnih tijela ili sjednica	Molimo da pojasnite	od 1 do 2
			Maksimalno ostvariv broj bodova: 8
Pitanje 6.	Da li savjetodavna tijela (grado)načelnika uključuju predstavnike/-ce OCD i drugih društvenih grupa?		
☐	Savjetodavna tijela (grado)načelnika (radne grupe, komisije, odbori) uključuju predstavnike/-ce OCD	Molimo da pojasnite i navedite link ako je moguće ili dostavite dokument u prilogu	od 1 do 2
☐	Savjetodavna tijela (grado)načelnika (radne grupe, komisije, odbori) uključuju predstavnike/-ce ranjivih grupa	Molimo vas da dostavite primjer odluke o imenovanju članova/-ica radnih tijela	od 1 do 2
			Maksimalno ostvariv broj bodova: 4

III POSTOJANJE PROCEDURA I PRAKSI ZA UKLJUČIVANJE GRAĐANA/-KI I OCD U PROCES DONOŠENJA ODLUKA

Pitanje 7.	Da li JLS osigurava pristupačnost procesu konsultacija tokom donošenja odluka na lokalnom nivou?		
☐	JLS organizuje javne rasprave o prijedlozima akata (dokumenata) na centralnoj lokaciji i po mjesnim zajednicama	Molimo da navedite u kojim prilikama organizujete javne rasprave i na kojima lokacijama. Navedite link, ako je moguće	od 1 do 2
☐	JLS poziva ciljano predstavnike/-ce OCD na javne rasprave za usvajanje budžeta. (Ovdje se ne misli na redovne pozive koji su usmjereni na sve građane/-ke i koji se objavljuju na oglasnim tablama i veb-stranici, već na direktnu komunikaciju sa OCD u vezi sa učešće na javnim raspravama.)	Molimo da navedite u kojim prilikama organizujete javne rasprave i na kojima lokacijama. Navedite link ako je moguće	od 1 do 2
☐	JLS organizuje namjenske konsultacije sa OCD i širom javnošću	Molimo da navedite u kojim prilikama organizujete stručne konsultacije i na koji način ih sprovodite. Navedite link ako je moguće	od 1 do 3
☐	JLS vodi onlajn konsultacije o aktima koje donosi, odnosno omogućava dostavljanje sugestija u elektronskoj formi?	Molimo da pojasnite i navedite link, ako je moguće	od 1 do 2
☐	JLS koristi tumača znakovnog jezika ili prilagođava dokumente slijepim i slabovidim licima kako bi proces konsultacija bio dostupan ranjivim grupama i licima sa invaliditetom	Molimo da pojasnite i navedite link, ako je moguće	od 1 do 3
☐	JLS vodi rodno-osjetljivu statistiku o učešću građana/-ki u donošenju odluka	Molimo da pojasnite i navedite link, ako je moguće	od 1 do 2

☐	JLS građanima dostavlja informaciju o prihvaćenim i odbijenim prijedlozima i inicijativama pokrenutim kroz propisane oblike učešća u donošenju odluka	Molimo da pojasnite i navedite link, ako je moguće	od 1 do 2
☐	Uključivanje građana/-ki u donošenje odluka i pored zakona, statuta i poslovnika o radu propisano je i drugim aktima JLS	Molimo da pojasnite i navedite link, ako je moguće	od 1 do 2
			Maksimalno ostvariv broj bodova: 18
Pitanje 8.	Da li JLS prikuplja sugestije, pritužbe i pohvale građana/-ki i da li utiču na kvalitet usluga i procesa u JLS		
☐	JLS ima posebnu mejl-adresu za slanje pohvala i pritužbi koja je jasno vidljiva na veb-stranici i/ili JLS ima sandučić za pohvale i pritužbe	Molimo da navedite link	od 1 do 2
☐	JLS analizira podatke prikupljene putem knjige utisaka, sandučića za pohvale i drugo	Molimo da pojasnite	od 1 do 3
☐	JLS sprovodi anketiranje građana/-ki radi ispitivanja zadovoljstva radom JLS, te je u posljednjih godinu dana preuzimala mjere za unapređenje usluga u vezi sa rezultatima analize anketa građana/-ki	Molimo da pojasnite	od 1 do 3
☐	Drugo, navedite		od 1 do 2
			Maksimalno ostvariv broj bodova: 10
IV PRIMJERI DOBRE PRAKSE SARADNJE I KOMUNAKCIJE SA GRAĐANIMA/-KAMA			
Pitanje 9.	Navedite jedan ili više primjera dobre prakse vaše JLS za koju smatrate da je primjer inovativnosti i efektivnosti u animiranju građana/-ki u proces donošenja odluka.		
			od 1 do 6
			Maksimalno ostvariv broj bodova: 6
UKUPAN BROJ BODOVA			100

